

Секція: Фінанси, страхування і банківська справа: інноваційно-інвестиційні стратегії

Летюка Вікторія Миколаївна

аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Сумського державного університету

м. Суми, Україна

ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ТА РОЛІ ІНСТИТУЦІЙНИХ ІНВЕСТОРІВ УКРАЇНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ РОЗВИТКУ

Фінансові посередники виконують вагомую роль в економіці, здійснюючи ефективний перерозподіл ресурсів та зменшуючи ризик в умовах невизначеності. Закономірним явищем розвитку ринкових відносин є поява нових фінансових інститутів, які дають змогу стимулювати процес мобілізації і трансформації фінансових ресурсів, що є необхідним для стабілізації економіки. Одними з таких фінансових посередників є інституційні інвестори, які беруть участь у трансформації заощаджень в інвестиції. Розвиток вітчизняних інституційних інвесторів зумовлений впливом світових тенденцій, серед яких: глобалізація фондових ринків, сек'юритизація активів, поява нових фінансових інструментів.

Діяльність інституційних інвесторів дає змогу знизити спекулятивну складову вітчизняного фінансового ринку, надаючи населенню інструменти пенсійного забезпечення та накопичення заощаджень, що позитивно впливає на рівень добробуту населення. Відтак, актуальним завданням є аналіз діяльності інституційних інвесторів як фінансових посередників та розробка комплексу заходів, спрямованих на вдосконалення їхньої діяльності.

Інституційні інвестори за характером своєї діяльності можуть поділятися на інвестиційні фонди, страхові компанії, недержавні пенсійні фонди, банки. Кожен з цих фінансових інститутів використовує відмінні від інших способи залучення капіталу, а саме: шляхом емісії власних цінних

паперів (ICI), шляхом надання послуг (ризикові страхові компанії), залучення коштів на контрактній основі (страхові компанії зі страхування життя і недержавні пенсійні фонди) або застосовуючи інші способи (банки, які для цього можуть використовувати депозитні кошти, кредити, власні кошти). При цьому кошти можуть надходити як від фізичних, так і юридичних осіб, а отже, первинними інвесторами є індивідуальні і корпоративні клієнти [8].

На розвиток діяльності інституційних інвесторів впливають як внутрішні, так і зовнішні фактори. До внутрішніх належать фактори, які представлені особливостями структури інституційних інвесторів, а також ефективністю й якістю послуг, які вони надають. До зовнішніх можна віднести фактори, що формують попит фінансових установ і населення на послуги, які надають інституційні інвестори.

Разом з цим, можна виокремити групи факторів впливу на розвиток діяльності інституційних інвесторів:

- 1) фінансово-економічні – стале економічне зростання, розвиненість інфраструктури фінансового ринку, зростання реальних доходів населення, зниження темпів інфляції;
- 2) регулятивні – наявність розвиненої системи регулювання інститутів спільного інвестування, в тому числі законодавчого забезпечення, розвиток саморегулювання галузі, сприятливі податкові режими;
- 3) соціальні – підвищення фінансової та інвестиційної культури населення, взаємодовіра населення, влади й бізнесу, сприяння з боку органів державної влади та місцевого самоврядування розвитку інституційних інвесторів.

В Україні сектор інституційних інвесторів недостатньо розвинений. Державне регулювання може сприяти вдосконаленню розвитку інституційних інвесторів шляхом спрощення їхнього доступу до більш широкого спектра фінансових інструментів.

Серед основних проблем, пов'язаних з низьким рівнем розвитку інвестиційних інвесторів, є: військові дії на сході України; різке зниження рівня добробуту населення, зменшення можливостей накопичувати заощадження в умовах високої інфляції; масове закриття банків, жорстке валютне регулювання та проблеми у банківській системі; відтік капіталу з сектору публічних інститутів спільного інвестування; скорочення доступних для інвестування інструментів фондового ринку; суперечливі та несистемні кроки НКЦПФР щодо підвищення вимог до цінних паперів, емітентів та професійних учасників ринку.

Серед основних заходів, спрямованих на регулювання діяльності інституційних інвесторів в Україні, можна виокремити наступні:

- використання обов'язкового електронного документообігу для інституційних інвесторів, в тому числі і для всіх учасників ринку колективних інвестицій, що сприятиме підвищенню якості контролю, зручності зберігання і пошуку документів, завдяки чому зросте оперативність, повнота і достовірність обміну інформацією між виконавцями, підрозділами та організаціями;
- внесення змін до форми звітності, що стосуються інвестиційної діяльності всіх типів інституційних інвесторів, що дасть змогу проводити моніторинг ринку інституційних інвесторів;
- законодавче припинення маніпулювань цінами і вдосконалення законодавства в сфері захисту прав інвесторів (маніпулювання ринком призводить до неможливості кваліфікованого прийняття рішень інвесторами, втрати інвестицій);
- удосконалення податкового регулювання, яке має бути спрямоване на стимулювання діяльності вітчизняних інституційних інвесторів, збільшення обсягу інвестицій в реальний сектор економіки.

Зокрема, таким стимулом має стати введення пільгових ставок податку на прибуток професійних учасників фондового ринку, що сприятиме

стимулюванню інституційних інвесторів в залученні заощаджень і трансформації їх, зміцненню внутрішнього попиту населення на фінансові активи;

- створення сприятливих умов для залучення довгострокових інвестиційних ресурсів;
- підвищення ролі професійних організацій, а також рейтингових агентств на ринку інвестицій;
- впровадження в практику стратегій управління активами з використанням інструментів термінового ринку, за умови їхнього застосування з метою хеджування фінансових ризиків, що сприятиме збільшенню ліквідності на ринку похідних фінансових інструментів, зменшенню можливих втрат при зміні цін на активи, що інвестуються;
- розширення переліку ліквідних інструментів ринків капіталу, у тому числі деривативів, з метою забезпечення диверсифікації портфелів та управління ризиками інституційних інвесторів;
- забезпечення реалізації положень законодавства щодо можливості придбання інституційними інвесторами іноземних цінних паперів;
- посилення вимог до професіоналізму ризик-менеджерів в системі організації діяльності інституційних інвесторів.

Запропоновані заходи спрямовані на вдосконалення регулювання діяльності інституційних інвесторів та підвищення соціально-економічної ефективності ринкового механізму фондового ринку, що сприятиме раціональному розподілу фінансових ресурсів суспільства – джерел довгострокових фінансових інвестицій, необхідних для розвитку економіки країни.

Підводячи підсумок, слід наголосити, що рівень розвитку діяльності інституційних інвесторів в Україні залишається низьким. Про це свідчать: слаборозвинена система залучення заощаджень населення на фондовий ринок, яка не забезпечує приплив коштів в економіку;

неконкурентоспроможність інституційних інвесторів на фондовому ринку; поява фінансових пірамід та погіршення стану фінансової безпеки. Відтак, розвиток діяльності інституційних інвесторів – це необхідний процес у сучасній економіці, якому мають сприяти: державне регулювання, спрямоване на стимулювання залучення коштів населення; удосконалення законодавчої бази, яка регулює діяльність інституційних інвесторів та надає можливість доступу до широкого спектра фінансових інструментів; підвищення конкурентоспроможності фінансового ринку; створення сприятливих умов для залучення довгострокових інвестиційних ресурсів.

Література

1. Role of Banks, Equity Markets and Institutional Investors in Long-Term Financing for Growth and Development – OECD 2013. – P. 15. 82 ISSN 1818-5754 Світ фінансів 3 (52) / 2017 Фінансовий ринок та ринок фінансових послуг.
2. Global Financial Stability Report. Grappling with Crisis Legacies / International Monetary Fund, Washington, DC, September 2011.
3. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України № 3480-IV від 23.02.2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>.
4. Davis E. P., Steil B. Institutional investors. – MIT Press, Cambridge, MA, and London, England, 2001, 524 p.
5. Доунс Дж. Финансово-инвестиционный словарь : 4-е изд. перераб. и доп. англ. / Доунс Дж., Гурман Дж. Элиот : пер. – М. : ИНФРА-М, 1997. – 586 с.
6. Туріянська М.М. Інвестиційний клімат України: проблеми і рішення : монографія / М.М. Туріянська. – Донецьк : ТОВ “ЮгоВосток ЛТД”, 2004. – 177 с.

7. Алексеєнко Л.М. Впровадження технологій фінансового маркетингу у процес відбору інвестиційних проєктів для інституційних інвесторів / Л.М. Алексеєнко, М.В. Стецько, Н.В. Родова // Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. – 2012. – № 19. – С. 291–294.
8. Пластун В.Л. Підходи до класифікації інституційних інвесторів / В.Л. Пластун, В.С. Домбровський // Бізнес Інформ. – 2012. – № 9. – С. 118–122.
9. Аналітичний огляд ринку ІСІ в Україні за 2016 р. [Електронний ресурс] / Українська асоціація інвестиційного бізнесу. – Режим доступу http://www.uaib.com.ua/analituaib/publ_ici_quart/256148.html.
10. Офіційний веб-сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nssmc.gov.ua>.